

ANKETNI LIST ZA PROCJENU STAVOVA UČENIKA REDOVNE ŠKOLE PREMA ODGOJNO - OBRAZOVNOJ INTEGRACIJI¹

Mira Oberman-Babić

Originalni znanstveni članak

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet za defektologiju

UDK: 376.32
Primljeno: 15. 05. 1993.

Sažetak

Primjenom Anketnog lista za procjenu stavova učenika redovne škole na području Zagreba i Rijeke na uzorku od N=450 učenika utvrđene su zadovoljavajuće mjerne karakteristike upitnika. Na to upućuju visoki koeficijenti reprezentativnosti, homogenosti, valjanosti i diskriminativnosti anketnog upitnika. Nađeno je da je instrument moguće primjenjivati u eventualnim budućim sličnim istraživanjima stavova učenika redovne škole prema odgojno-obrazovnoj integraciji djece oštećena vida.

1. UVOD

Uspješnost odgojno obrazovne integracije učenika oštećena vida u redovne uvjete odgoja i obrazovanja jednim dijelom sasvim sigurno ovisi od odnosa i stavova njihovih vršnjaka bez oštećenja vida - učenika redovne škole. Nije, naime, svejedno da li učenici redovne škole učenika oštećena vida prihvaćaju i prema njemu zauzimaju pozitivne stavove te se slažu s njegovom odgojno obrazovnom integracijom ili se pak ne slažu s integracijom i ne prihvaćaju učenika oštećena vida. Poznato je da se stavovi najčešće reflektiraju u ljudskom ponašanju pa nije isključeno da će se učenici redovne škole i ponašati prema učenicima oštećena vida u skladu sa svojim stavovima. Tome u prilog govori i Zvonarević, 1976. god. naglašavajući da je stav "štećena tendencija da se reagira bilo pozitivno bilo negativno prema osobama, objektima ili situacijama izvan nas", (1, str. 246). Stavovi, dakle, u većoj ili manjoj mjeri imaju pokretačku snagu, tj. motiviraju na određeno postupanje (1, str. 265). Ukoliko učenici redovne škole imaju negativne stavove prema

učenicima oštećena vida, moguće je da će svoje vršnjake oštećena vida odbijati kao npr. potencijalne partnere za sjedenje u školskoj klupi, možda im neće željeti pružati potrebnu pomoć u uvjetima integracije, možda se neće željeti s njima družiti i sl. Od ponašanja učenika redovne škole velikim će dijelom ovisiti kako će se učenici oštećenog vida osjećati u redovnoj školi, što će se vrlo vjerojatno odraziti na uspješnost njihove odgojno-obrazovne integracije. Uzevši u obzir sve što je do sad rečeno čini se važnim proučavati stavove učenike redovne škole prema integraciji učenika oštećena vida kako bi se moglo na vrijeme poduzeti odgovarajuće mjere za njihovu transformaciju u pravcu adekvatnih stavova. Da bi se to moglo učiniti na zadovoljavajući način, potrebno je konstruirati adekvatni mjerni instrument koji će omogućiti realnu i objektivnu procjenu stavova učenika redovnih škola. U našoj zemlji je, koliko nam je poznato, već bio u upotrebi instrument za ispitivanje stavova učenika redovne škole prema odgojno obrazovnoj integraciji raznih skupina učenika s teškoćama u razvoju (oštećena sluha, vida, tjelesno invalidnih učenika te učenika s mentalnom retardacijom)

¹ Rad je dio projekta pod nazivom: "Efekti odgojno-obrazovne integracije djece oštećena vida". Projekt financira Ministarstvo znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske. Voditelj projekta je doc. dr. Mira Oberman-Babić.

koji je korišten za potrebe projekta III Fakulteta za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom: "Ispitivanje objektivnih i subjektivnih pretpostavki za uključivanje djece s razvojnim smetnjama u redovne škole Zagrebačke regije." Taj anketni upitnik je bio namijenjen procjeni stavova učenika redovne škole prema odgojno-obrazovnoj integraciji u fazi prije nego što je integracija bila provedena. On je bio prilagođen učenicima koji nisu imali iskustva sa smetnjama u razvoju. Instrument koji će biti analiziran u ovom radu namijenjen je procjeni stavova onih učenika redovne škole koji su već najmanje dvije godine bili u kontaktu s učenicima oštećena vida u redovnoj školi te o njima već imaju određeno iskustvo i znanje. Analiza instrumenata biti će izvršena sa svrhom provjere njegove valjanosti kako bi se mogao aplicirati u eventualnim budućim sličnim istraživanjima.

2. OPIS ANKETNOG LISTA ZA PROCJENU STAVOVA UČENIKA REDOVNE ŠKOLE PREMA ODGOJNO-OBRAZOVNOJ INTEGRACIJI UČENIKA OŠTEĆENA VIDA

Anketni list za procjenu stavova učenika redovne škole prema odgojno-obrazovnoj integraciji učenika oštećena vida (autori su Oberman-Babić M., Knezović V., Kobeščak S.) sadrži 40 čestica. Čestice su prikazane u Tablici 2. na strani 4. One indiciraju stavove učenika redovne škole bez oštećenja vida prema odgojno-obrazovnoj integraciji učenika oštećena vida. Te je čestice moguće svrstati u nekoliko intencionalnih područja mjerenja stavova učenika redovne škole prema integraciji:

1. Stav učenika redovne škole prema druženju sa učenicima oštećena vida (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15 i 16)
2. Stav učenika redovne škole prema pružanju pomoći učenicima oštećena vida od strane učenika redovne škole bez teškoća u razvoju (17,18,19,20 i 21)

3. Stav učenika redovne škole prema pomoći učenicima oštećena vida od strane nastavnika (22,23,24,25,26,27,28,29 i 30)
4. Stav učenika redovne škole generalno prema odgojno- obrazovnoj integraciji (38,39 i 40)

Anketni list je Likertovog tipa. Svaka je čestica formirana u obliku skale od 5 stupnjeva. Odgovor a (nikako se ne slažem) označen je ocjenom 1 i ukazuje na negativan stav učenika u varijablama: 2,3,14,15,16,17,18,19,23 i 31. Odgovor e (potpuno se slažem) u tim istim varijablama ocjenjen ocjenom 5 znači pozitivan stav. U preostalim varijablama vrijedi obrnuti način ocjenjivanja.

3. UZORAK ISPITANIKA

Uzorak ispitanika činili su učenici 18 redovnih osnovnih škola na području grada Zagreba i 8 redovnih osnovnih škola na području Rijeke. Uzorkom su obuhvaćeni učenici od III. do VIII. razreda škola Zagreba i Rijeke koji su školske 1991/92. godine polazili redovnu osnovnu školu. Obuhvaćeno je ukupno 27 odjeljenja. Ukupan broj ispitanika je 450.

4. MJERNA SVOJSTVA ANKETNOG LISTA ZA PROCJENU STAVOVA UČENIKA REDOVNE ŠKOLE PREMA ODGOJNO - OBRAZOVNOJ INTEGRACIJI

4.1. Interna mjerna svojstva anketnog lista

Mjerna svojstva Anketnog lista analizirana su postupkom (RTT-Momirović, 1983). Pokazatelji pouzdanosti Anketnog lista su dobiveni izračunavanjem prve glavne komponente pretvorene u Harrisov oblik. Guttman-Nicewanderova mjera pouzdanosti iznosi .943. Pojedine čestice su s visokom pouzdanosti, a i ovu opću mjeru pouzdanosti možemo smatrati visokom budući da prelazi standardnu graničnu vrijednost od .875.

Donja granica pouzdanosti pod image modelom iznosi . 890 a gornja .997.

Tablica 1

Reprezentativnost, homogenost, valjanost i diskriminativnost čestica Anketnog lista za procjenu stavova učenika redovnih škola

Red. br.	Naziv čestice	Koef. reprezentativnosti	Koef. homogenosti	Koef. interne valjanosti	Koef. diskriminativnosti
1.	Učenici oštećena vida se u redovnoj školi osjećaju usamljenima	.703	.228	.252	.339
2.	Svakodnevno se družim sa učenicom oštećena vida	.850	.469	.512	.448
3.	S učenicima oštećena vida imam dobra iskustva	.752	.321	.345	.347
4.	Učenici redovne škole se podsmjehuju učenicima oštećena vida	.939	.511	.523	.408
5.	Učenici redovne škole rugaju se učeniku oštećena vida	.943	.528	.541	.460
6.	Učenici redovne škole sažaljevaju učenike oštećenog vida	.567	-.003	.004	.142
7.	Učenici redovne škole ne vole sjediti u školskoj klupi s učenicom oštećenog vida	.913	.557	.593	.593
8.	Učenici red. škole ne vole se družiti s učenicima ošt. vida za vrijeme šk. odmora	.904	.542	.581	.524
9.	Učenici red. šk. više se vole družiti s učenicima koji vide nego s onima ošt. vida	.929	.609	.637	.531
10.	Učenici redovne škole izbjegavaju učenike oštećenog vida	.941	.662	.690	.624
11.	Učenici redovne škole ne vole se družiti sa učenicima oštećenog vida	.917	.593	.630	.567
12.	Učenici redovne škole ne žele učiti s učenicom oštećena vida	.944	.680	.716	.610
13.	Kad idemo s razredom na izlet čini mi se da su učenici ošt. vida usamljeni	.849	.394	.431	.516
14.	Za vrijeme školskog odmora učenici oštećenog vida najradije sjede sami	.679	.270	.299	.299
15.	Učenici oštećenog vida u razredu imaju prijatelja sa kojim se druže	.779	.383	.427	.386
16.	Učenici ošt. vida u redovnoj su školi zanemareni	.855	.420	.470	.532
17.	Učenici redovnih škola spremni su da učeniku oštećenog vida pruže pomoć u učenju	.940	.616	.636	.477
18.	Učenici redovne škole rado objašnjavaju gradivo učenicima oštećenog vida	.965	.703	.725	.563
19.	Učenici redovne škole rado učenicima ošt. vida ponove nešto što oni nisu uspjeli zapisati za vrijeme nastavnikova izlaganja	.940	.632	.662	.540
20.	Učenici redovne škole spremni su da uč. ošt. vida poslije sata nešto objasne što oni zatraže	.940	.605	.638	.485
21.	Učenici red. škole spremni su da učenicima oštećena vida pomažu pri kretanju u razredu	.911	.531	.562	.397
22.	Nastavnici redovne škole su spremni da učenku ošt. vida pruže bilo kakvu pomoć	.816	.390	.420	.350

Nastavak Tablice 1

Red. br.	Naziv čestice	Koef. reprezentativnosti	Koef. homogenosti	Koef. interne valjanosti	Koef. diskriminativnosti
23.	Nastavnici red. šk. nemaju vremena da uč. ošt. vida objasne nešto što oni ne razumiju	.754	.266	.293	.330
24.	Nastavnici red. šk. spremni su da uč. ošt. vida poslije sata objasne nešto što oni nisu razumjeli	.860	.407	.443	.309
25.	Nastavnici se u toku nastave više obraćaju učeniku ošt. vida nego ostalim uč. u razredu	.670	.134	.143	.083
26.	Nastavnici nisu spremni da uvećanim slovima pišu po ploči za potrebe slabovidnog učenika	.781	.329	.358	.312
27.	Nastavnici nisu spremni da prevode zadatke učeniku ošt. vida na Brailleovo pismo	.824	.329	.358	.312
28.	Nastavnici nisu spremni da sporije izlažu gradivo kako bi ga učenik oštećenog vida mogao zapisati	.770	.208	.232	.279
29.	Nastavnici nemaju dovoljno razumijevanja za učenike oštećena vida	.837	.280	.310	.402
30.	Smatram da nastavnici nemaju dovoljno strpljenja sa učenicima oštećena vida	.844	.339	.378	.463
31.	Učenicima oštećena vida treba puno više vremena da shvate gradivo koje nastavnik tumači nego ostalim učenicima	.940	.039	.028	.316
32.	Učenici oštećena vida teže pamte gradivo nego ostali učenici redovne škole	.921	.010	.110	.409
33.	Učenici oštećena vida trebaju puno više vremena da zapisuju gradivo na Brailleovu pismu nego ostali učenici redovne škole	.950	.025	.036	.268
34.	Učenici ošt. vida ne mogu u potpunosti pratiti gradivo iz pojedinih predmeta	.894	.043	.043	.251
35.	Učenici oštećena vida trebaju puno više objašnjenja nego ostali učenici redovne škole	.950	.070	.064	.295
36.	Učenici oštećena vida ne mogu postići isti školski uspjeh kao ostali učenici redovne škole	.850	.162	.184	.410
37.	Nastavnici red. šk. moraju učenicima ošt. vida puno više pojedinačno objašnjavati gradivo nego ostalim učenicima u razredu	.927	.035	.029	.305
38.	Učenicima oštećenog vida mjesto je u školi za slijepe i slabovidne	.816	.120	.133	.330
39.	Učenicima oštećena vida bolje je u školi za djecu oštećena vida nego u redovnoj školi	.860	.053	.068	.317
40.	Većina djece ošt. vida treba pohađati redovne škole	.502	.082	.092	.134

Iz tablice se zapaža da neke čestice Anketnog lista imaju bolje mjerne karakteristike u odnosu na homogenost, internu valjanost i diskriminativnost, a druge koje imaju niže koeficijente nemaju takva zadovoljavajuća svojstva.

Najveće kovarijance u image obliku i ukupnog rezultata Anketnog lista, odnosno najviši koeficijenti homogenosti uočavaju se u česticama 10, 12, 18, 19 i 20. Te se čestice odnose na stav učenika redovne škole prema

objašnjavanju gradiva učenicima oštećena vida, njihov odnos prema zajedničkom učenju sa tim učenicima, na mišljenje prema izbjegavanju učenika oštećena vida od strane učenika redovne škole. Također su to čestice koje se odnose na stav učenika redovne škole prema pružanju pomoći učenicama oštećena vida. Dakle, mogli bismo reći da su to neke varijable koje indiciraju stav učenika redovne škole prema pružanju pomoći učeniku oštećena vida od strane učenika redovne škole bez teškoća u razvoju.

Čestica br.6 koja također ima niski koeficijent homogenosti indicira stav učenika redovne škole prema druženju s učenicima oštećena vida. Čestice sa niskim koeficijentima homogenosti su br. 6, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39 i 40.

Obzirom na intencionalno područje mjerenja možemo reći da se ovdje radi o česticama koje indiciraju stav učenika redovne škole prema sposobnostima učenika oštećena vida (31,32,33,34,35,36 i 37) te stav učenika redovne škole generalno prema odgojno-obrazovnoj integraciji učenika oštećena vida (39 i 40). Njihovi koeficijenti homogenosti kreću kreću se od .028 do .184. Visoke vrijednosti koeficijenata homogenosti imaju čestice: 9,10,12,18,19 i 20. Čestice 9,10,12 odnose se na intencionalno područje stavova učenika redovne škole prema druženju s učenicima oštećena vida. Čestice 18,19 i 20 indiciraju stav učenika redovne škole prema pružanju pomoći učenicama oštećena vida od strane učenika redovne škole bez teškoća u razvoju.

Vrijednosti koeficijenata korelacije s prvom glavnom komponentom izražene su kao interna valjanost čestica Anketnog lista. One se uglavnom podudaraju s vrijednostima koeficijenata homogenosti. Tako možemo reći da niske koeficijente valjanosti imaju čestice 6,31,32,33,34,35,37,38, 39 i 40. Sličan je i dobiveni nalaz u odnosu na koeficijent diskriminativnosti. Slabiju diskriminativnost nekih čestica možemo možda pripisati činjenici da možda učenici redovne škole ipak ne poznaju dovoljno karakteristike učenika oštećena vida pa se uglavnom neutralno izjašnjavaju u onim česticama u kojima se od njih traži da se izjasne o nekim karakteristikama tih učenika. To se

prvenstveno odnosi na čestice od broja 31-40. Rezultati ispitivanja internih mjernih karakteristika Anketnog lista za ispitivanje stavova učenika redovne škole pokazuju da ovaj instrument pokazuje takve interne mjerne karakteristike da bismo ga mogli koristiti uz uvjet da izvršimo izvjesnu korekciju. To je moguće učiniti ukoliko iz njega isključimo one čestice koje su manifestirale niske koeficijente homogenosti, valjanosti i diskriminativnosti. To su čestice: 6, 31, 32, 33, 34, 35, 37 i 39. Isključenjem navedenih čestica instrument će biti upotrebljiv u eventualnim sličnim ispitivanjima stavova učenika redovne škole prema odgojno-obrazovnoj integraciji učenika oštećena vida.

5. FAKTORSKA ANALIZA ANKETNOG LISTA ZA PROCJENU ŠTAVOVA UČENIKA REDOVNE ŠKOLE

Faktorskom analizom primjenom PB kriterija (Štalc, Momirović, 1971) pomoću programa PCOMPA (principal component) dobivene su glavne komponente matrice varijabli. Izolirane glavne komponente transformirane su u varimax i orthoblique poziciju. Izvršena je analiza u orthoblique poziciji budući da kosa solucija pruža adekvatnije informacije (Harris, C.W., Kaiser, H.F. 1064). U Tablici 2 nalaze se karakteristični korijenovi ekstrahirani Hotellingovom metodom. Na taj su način dobivene glavne komponente koje predstavljaju početni koordinantni sustav vektora manifestnih varijabli. Taj je sustav zarotiran kosokutnom rotacijskom metodom u cilju pronalaženja takve pozicije vektora faktora koja omogućuje najadekvatniju interpretaciju dimenzija koje ovi vektori predstavljaju.

Tablica 2

Karakteristični korijenovi matrice korelacija

	LAMBDA	UČEŠĆE	KUMULATIVNO
1.	7.24867	.23383	.23383
2.	2.45543	.07921	.31304
3.	2.14937	.06933	.38237 zadnja znač. lambda

Sustav od 31 varijable na taj način reduciran je na tri karakteristična korijena koji objašnjavaju 38% zajedničke varijance. Kosokutnom transformacijom dobivene su matrice sklopa i strukture koje su poslužile kao osnova za interpretaciju faktora. Unikviteti i komunaliteti varijabli prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3

Unikviteti i komunaliteti varijabli

Varijabla	Unikviteti	Komunaliteti
FIN-01	.74	.35
FIN-02	.69	.24
FIN-03	.79	.13
FIN-04	.43	.28
FIN-05	.45	.26
FIN-06	.54	.37
FIN-07	.53	.46
FIN-08	.59	.41
FIN-09	.49	.53
FIN-10	.51	.47
FIN-11	.48	.54
FIN-12	.64	.39
FIN-13	.78	.28
FIN-14	.71	.23
FIN-15	.64	.39
FIN-16	.40	.61
FIN-17	.38	.62
FIN-18	.45	.56
FIN-19	.44	.61
FIN-20	.58	.51
FIN-21	.73	.32
FIN-22	.71	.34
FIN-23	.67	.37
FIN-24	.63	.34
FIN-25	.64	.40
FIN-26	.72	.38
FIN-27	.66	.43
FIN-28	.68	.37
FIN-29	.74	.21
FIN-30	.73	.19
FIN-31	.86	.14

Najveće komunalitete imaju varijable FIN - 16, FIN - 17 i FIN - 19 koje se odnose na stav učenika redovne škole prema pružanju pomoći učenicima oštećena vida od strane njihovih vršnjaka bez teškoća u razvoju. Kao što se iz Tablice 4 zamjećuje prvi faktor najbolje

opisuju varijable koje se odnose na pružanje pomoći učenicima oštećena vida od strane učenika bez teškoća u razvoju.

Tablica 4

Sklop (A) struktura (F) i faktora u prostoru varijabli stavova učenika

	A	F
FIN-16	.80	.78
FIN-17	.80	.78
FIN-18	.70	.74
FIN-19	.80	.78
FIN-20	.75	.69

Iz njegove strukture može se uočiti da se radi o pozitivnom odnosu i spremnosti učenika redovne škole da učenicima oštećena vida pruže pomoć u učenju, da im objašnjavaju gradivo, da ponove nešto što učenici oštećena vida nisu uspjeli zapisati za vrijeme nastavnikova izlaganja. Također se zapaža da su učenici redovne škole spremni da po potrebi ostanu čak i nakon školskog sata kako bi učenicima oštećena vida objasnili nešto što oni od njih traže. Također su spremni da učenicima oštećenog vida pruže pomoć pri kretanju u razredu. Obzirom na smjer varijabli koje najbolje opisuju ovaj faktor i njihov sadržaj taj je faktor definiran kao FAKTOR STAVA UČENIKA REDOVNE ŠKOLE PREMA PRUŽANJU POMOĆI UČENICIMA OŠTEĆENOG VIDA OD STRANE UČENIKA REDOVNE ŠKOLE.

Drugi faktor najbolje definiraju varijable prikazane u Tablici 5.

Tablica 5

Sklop (A), struktura (F) drugog faktora

	A	F
FIN-06	.66	.64
FIN-67	.62	.61
FIN-08	.48	.51
FIN-09	.52	.56
FIN-10	.49	.53
FIN-11	.59	.61
FIN-12	.68	.62
FIN-13	.56	.52

Najviše pozitivne projekcije na faktor imaju varijable FIN - 12, FIN - 06 i FIN - 07 koje se po sadržaju odnose na problem mišljenja učenika redovne škole o položaju učenika oštećenog vida među učenicima bez teškoća u razvoju u redovnoj školi i na zajedničkom izletu. Iz sadržaja i smjera varijabli (obrnuto označene varijable) zapaža se da učenici redovne škole smatraju da su na zajedničkom izletu učenici oštećena vida osamljeni, da učenici redovne škole ne vole sjediti u školskoj klupi s učenicima oštećena vida, da se ne vole družiti s učenicima oštećena vida za vrijeme školskog odmora. Budući da se sadržaj varijabli odnosi na stavove i mišljenja učenika redovne škole u vezi druženja s učenicima oštećena vida to se čini logičnim ovaj faktor nazvati FAKTOROM STAVA UČENIKA REDOVNE ŠKOLE PREMA DRUŽENJU S UČENICIMA OŠTEĆENA VIDA. Treći faktor najbolje je definiran varijablama FIN - 27 i FIN - 28 koje se odnose na mišljenje učenika redovne škole o odnosu nastavnika prema učenicima oštećena vida. Uzevši u obzir obrnuto označavanje varijabli vidljivo je da učenici redovne škole smatraju da nastavnici nisu spremni da prevode zadatke učenicima oštećena vida na Brailleovo pismo, da sporije izlažu gradivo kako bi ga ti učenici mogli zapisati. Također nemaju dovoljno razumijevanja i strpljenja za učenike oštećenog vida. Obzirom na sadržaj varijabli čini se logičnim ovaj faktor imenovati FAKTOR STAVA UČENIKA REDOVNE ŠKOLE PREMA ODNOSU NASTAVNIKA PREMA UČENICIMA OŠTEĆENA VIDA U UVJETIMA ODGOJNO - OBRAZOVNE INTEGRACIJE.

Tablica 6

Sklop (A) i struktura (F)

	A	F
FIN-24	.55	.58
FIN-25	.60	.62
FIN-26	.64	.61
FIN-27	.66	.65
FIN-28	.61	.60

6. ZAKLJUČAK

Analizom rezultata dobivenih faktorizacijom Anketnog lista za procjenu stavova učenika redovne škole prema djeci oštećenog vida i njihovoj odgojno-obrazovnoj integraciji, uočava se da stavovi učenika redovne škole prema toj djeci i njihovoj integraciji nisu sasvim pozitivni. Pokazalo se da iako prema pružanju pomoći učeniku oštećena vida od strane njihovih vršnjaka bez teškoća u razvoju, učenici redovne škole imaju pozitivno mišljenje i stav, takva situacija nije u odnosu na njihov stav prema druženju učenika redovne škole i učenika oštećena vida, te prema odnosu nastavnika redovne škole prema učenicima oštećena vida. Naime, iz strukture njihovih stavova može se zamijetiti da učenici redovne škole smatraju da su učenici oštećena vida u redovnoj školi usamljeni jer se učenici redovne škole bez teškoća u razvoju ne vole s njima družiti kako u školi tako i izvan nje (npr. na zajedničkom izletu) ili pak s njima ne vole sjediti u školskoj klupi.

Učenici redovne škole smatraju također da i nastavnici nisu spremni da se u dovoljnoj mjeri angažiraju oko učenika oštećena vida integriranog u redovnoj školi.

Sve što je navedeno ukazuje na potrebu transformacije stavova kako učenika redovne škole tako i nastavnika jer se pokazalo da oni nisu sasvim adekvatni i u dovoljnoj mjeri izgrađeni na način kako bi to sadašnji trenutak integracije zahtijevao. Naime, uzevši u obzir da se integracija duže provodi čini se da se na tom planu nije dovoljno učinilo te da bi i učenici i nastavnici trebali prema integraciji već zauzimati adekvatnije stavove.

Faktorskom analizom rezultata potvrđeni su intencionalni predmeti mjerenja skale, posebno intencionalno područje stav prema druženju, s učenicima oštećena vida te stav prema pružanju pomoći učenicima oštećenog vida od strane učenika redovne škole.

Literatura

1. Oberman - Babić M. (1984): Stavovi učenika redovne i specijalne škole prema djeci s teškoćama u razvoju i njihovoj odgojno - obrazovnoj integraciji. Znanstveni zadatak: Ispitivanje objektivnih i subjektivnih pretpostavki za uključivanje djece sa smetnjama u razvoju u redovne osnovne škole. Fakultet za defektologiju, Zagreb, Izvještaj br. VIII.
2. Oberman - Babić M. (1987): Stavovi učenika redovne i specijalne škole prema odgojno-obrazovnoj integraciji djece sa smetnjama u razvoju. Disertacija. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
3. Zvonarević, M. (1976): Socijalna psihologija, Školska knjiga, Zagreb.

QUESTIONNAIRE FOR THE EVALUATION OF ATTITUDES OF THE REGULAR SCHOOL PUPILS TOWARD THE EDUCATIONAL INTEGRATION²

Summary

The application of the Questionnaire for the evaluation of attitudes of the regular school pupils in Zagreb and Rijeka, on the sample of N = 450 pupils, showed appropriate metric characteristics of this questionnaire. High coefficients of representativeness, homogeneity, validity and discrimination were obtained.

It was found as well, that this instrument is appropriate for the application in potential future investigations of attitudes of the regular school pupils toward the educational integration of visually impaired children into regular school.

² This paper is part of a Project, titled: "Effects of the educational integration of children with visual disturbances". Project is financed by the Ministry of Science, Technology and Informatics of the Republic of Croatia. Leader of the Project is doc. dr. Mira Oberman-Babić.